

2143 1

KONINKLIJKE BOODSCHAP

Aan

de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan twee ontwerpen van wet tot:

a. opheffing van publiekrechtelijke en privaatrechtelijke belemmeringen met het oog op de aanleg, de instandhouding en het gebruik van werken ten behoeve van de landsverdediging (Belemmeringenwet Landsverdediging);

b. strafrechtelijke bescherming van werken ten behoeve van de landsverdediging.

De toelichtende memoriën, die de Wetsontwerpen vergezellen, bevatten de gronden waarop zij rusten.

En hiermede bevelen wij U in Godes heilige bescherming.

Soestdijk, 12 April 1951.

JULIANA.

2143 2

ONTWERP VAN WET

WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is met het oog op de aanleg, de instandhouding en het gebruik van werken ten behoeve van de landsverdediging tijdelijk regelen te stellen tot opheffing van belemmeringen, voortspruitend uit wetten, Koninklijke besluiten en verordeningen, en tot het openen van de mogelijkheid op eenvoudiger wijze dan thans kan geschieden de belemmeringen op te heffen, welke door hen, die ten aanzien van onroerende goederen enig recht kunnen doen gelden, aan de aanleg, de instandhouding en het gebruik van dergelijke werken in de weg kunnen worden gelegd.

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze.

HOOFDSTUK I

Algemene bepaling

Artikel 1

1. Deze wet verstaat onder „Onze Minister“:

Onze Minister van Oorlog of Onze Minister van Marine, al naar gelang de aanleg, de instandhouding, het gebruik of het maken van plannen voor de aanleg van een werk ten behoeve van de landsverdediging geschiedt onder verantwoordelijkheid van Onze Minister van Oorlog of van Onze Minister van Marine, of een verplichting tot gedogen door of namens eerstgenoemde of door of namens laatstgenoemde Minister werd opgelegd.

2. Deze wet verstaat mede onder:

a. „de aanleg, de instandhouding of het gebruik“:

de werken of handelingen voor die aanleg, die instandhouding of dat gebruik nodig;

b. „vergunning“:

het ingevolge enige wet, Koninklijk besluit of verordening als ont-heffing, dispensatie, concessie, afwijking, uitzondering of onder andere benaming van die aard te nemen besluit;

c. „de aanleg van een werk ten behoeve van de landsverdediging“: de verandering of verplaatsing van een zodanig werk.

HOOFDSTUK II

Opheffing publiekrechtelijke belemmeringen

Artikel 2

Wanneer de aanleg, de instandhouding of het gebruik van een werk ten behoeve van de landsverdediging in strijd zou komen met een bepaling van enig Koninklijk besluit, of van enige verordening kunnen Wij op voordracht van Onze Minister van die bepaling ont-heffing verlenen, indien Wij dit om redenen van spoed nodig achten.

Artikel 3

1. Wordt voor de aanleg, de instandhouding of het gebruik van een werk ten behoeve van de landsverdediging bij enige wet, Koninklijk besluit of verordening een vergunning gevorderd, dan kunnen Wij op voordracht van Onze Minister deze vergunning verlenen, indien Wij dit om redenen van spoed nodig achten.

2. Wij zijn bij het verlenen van deze vergunning niet gebonden aan de regelen en de vereisten, welke de wet, het Koninklijk besluit of de verordening, bij welke de vergunning wordt gevorderd, voor het verlenen van die vergunning stelt.

Artikel 4

Een voordracht, als in dit Hoofdstuk bedoeld, wordt niet gedaan dan in overeenstemming met Onze Minister, onder wiens verantwoordelijkheid de zorg berust voor het belang, ter behartiging waarvan de wet, het Koninklijk besluit of de verordening, waarvan moet worden afgeweken of waarbij de vergunning wordt gevorderd, is gegeven.

HOOFDSTUK III

Opheffing privaatrechtelijke belemmeringen

Artikel 5

Wanneer voor de aanleg, de instandhouding of het gebruik van een werk ten behoeve van de landsverdediging duurzaam of tijdelijk gebruik moet worden gemaakt van onroerende goederen en indien hetzij toepassing van de Belemmeringenwet Privaatrecht niet mogelijk is, hetzij de toepassing van die wet naar het oordeel van Onze Minister ontoelaatbare vertraging voor die aanleg, die instandhouding of dat gebruik mede zou brengen, kan ieder die enig recht heeft ten aanzien van die goederen, behoudens recht op schadevergoeding, worden verplicht te gedogen, dat zodanig werk wordt aangelegd, in stand gehouden of gebruikt, indien naar het oordeel van Onze Minister de belangen van de rechthebbenden redelijkerwijze ont-eigening niet vorderen en in het gebruik van de goederen gerekend met de omstandigheden niet meer belemmering wordt gebracht dan redelijkerwijze voor de aanleg, de instandhouding of het gebruik van het werk nodig is.

Artikel 6

1. Een verplichting tot gedogen, als bedoeld in artikel 5, wordt opgelegd door Onze Minister.

2. Indien naar het oordeel van Onze Minister het gedogen een openbaar belang aanmerkelijk dreigt te schaden, pleegt Onze Minister, alvorens de verplichting tot gedogen op te leggen, overleg met Onze Minister, onder wiens verantwoordelijkheid de zorg voor dat belang berust.

3. Wanneer Onze Minister een verplichting tot gedogen oplegt, geeft hij hiervan schriftelijk kennis aan de rechthebbenden ten aanzien van het onroerend goed, voor zover deze hem op dat tijdstip bekend kunnen zijn.

4. De verplichting tot gedogen gaat niet eerder in dan na verloop van vier dagen na de datum van verzending van de kennisgeving. In dringende gevallen kan Onze Minister bepalen, dat de verplichting tot gedogen onmiddellijk ingaat.

5. Wanneer Onze Minister niet binnen een maand na de datum van verzending van de kennisgeving is overgegaan tot uitvoering van datgene, waarop de verplichting tot gedogen betrekking had, ver-goedt hij de schade, welke door het opleggen van de verplichting tot gedogen is ontstaan.

Artikel 7

1. Onze Minister kan bepaalde personen machtigen in gevallen van geringe betekenis namens hem een verplichting tot gedogen op te leggen. Artikel 6 is ten aanzien van het opleggen van die verplichting van overeenkomstige toepassing.

2. Aan degenen, aan wie de verplichting is opgelegd, wordt een gewaarmerkt afschrift van de machtiging overgelegd.

Artikel 8

Verplichtingen tot gedogen, opgelegd met toepassing van artikel 6 of 7, zijn mede van kracht voor de volgende rechthebbenden ten aanzien van de betrokken onroerende goederen.

Artikel 9

1. Ieder, die enig recht heeft ten aanzien van een onroerend goed, ten aanzien waarvan met toepassing van artikel 6 of 7 een verplichting tot gedogen is opgelegd, kan, binnen een maand nadat de kennisgeving van het opleggen van de verplichting tot gedogen aan hem is verzonden of hij op andere wijze van het opleggen van de verplichting kennis had kunnen dragen, aan het Gerechtshof, binnen het gebied waarvan het onroerend goed is gelegen, vernietiging verzoeken van de beslissing, waarbij die verplichting is opgelegd.

2. Deze vernietiging kan alleen worden verzocht op grond, dat bij het opleggen der verplichting ten onrechte is geoordeeld:

a. hetzij, dat de belangen van de rechthebbenden ten aanzien van dat onroerend goed redelijkerwijze onteigening niet vorderen;

b. hetzij, dat in het gebruik van dat goed gerekend met de omstandigheden niet meer belemmering wordt gebracht dan redelijkerwijze voor de aanleg, de instandhouding of het gebruik van het werk nodig is.

3. Het met redenen omklede verzoekschrift wordt in tweevoud ingediend door een procureur. Een exemplaar van dit verzoekschrift wordt binnen een week na ontvangst door de griffier gezonden aan Onze Minister. Onze Minister kan aan het Hof een verzoekschrift overleggen, eveneens in tweevoud. Een exemplaar hiervan wordt door de griffier onverwijld gezonden aan de procureur, die het verzoekschrift heeft ingediend.

4. Indien hetzij in het verzoekschrift, hetzij in het verzoogschrift, hetzij in enig geschrift, binnen een week na verzending van een exemplaar van het verzoogschrift aan de procureur, die het verzoekschrift heeft ingediend, is verzocht de zaak mondeling te mogen toelichten, of wel het Hof mondelinge toelichting nodig acht, worden degene, namens wie het verzoekschrift is ingediend, en de door Onze Minister in diens verzoogschrift aangewezen persoon tot dat einde door de griffier opgeroepen.

5. Het Hof kan, alvorens op het verzoekschrift te beschikken, zich door een of meer deskundigen doen voorlichten; het kan mede een plaatsopneming doen geschieden door een of meer zijner leden, vergezeld van de griffier. De vergoeding voor reis- en verblijfskosten der deskundigen en hun vacatiën worden door de voorzitter vastgesteld op de voet van het tarief voor justiekosten en salarissen in burgerlijke zaken. Deze kosten, alsmede die, welke de gerechtelijke plaatsopneming medebrengt, worden door de griffier bij voorschot voldaan. De griffier verhaalt de kosten bij vernietiging van de beslissing, waarbij een verplichting tot gedogen werd opgelegd, op Onze Minister en bij bevestiging van diens beslissing op degene, namens wie het verzoekschrift tot vernietiging is ingediend. De invordering geschiedt zo nodig op de wijze als bij de wet van 5 Juli 1910 (*Staatsblad* 182) ten aanzien van de invordering van griffierechten is bepaald.

6. De beschikking van het Hof wordt met redenen omkleed en in het openbaar uitgesproken. Daartegen staat generlei voorziening open.

7. Indien de beslissing van Onze Minister door het Hof wordt vernietigd, zal, voorzoveel van het betrokken onroerend goed gebruik is gemaakt, alles zoveel mogelijk in de vorige staat worden teruggebracht, onverminderd het recht op schadevergoeding van de rechthebbenden ten aanzien van dat goed.

8. Indien de beslissing van Onze Minister door het Hof wordt vernietigd, omdat ten onrechte is geoordeeld, dat de belangen van de rechthebbenden ten aanzien van dat onroerend goed redelijkerwijze onteigening niet vorderen, zal de verplichting behoudens recht op schadevergoeding te gedogen gehandhaafd blijven gedurende een door het Hof te bepalen termijn, welke zodanig zal worden gesteld, dat redelijkerwijze binnen die termijn tot onteigening kan zijn overgegaan.

Artikel 10

1. De rechthebbenden ten aanzien van onroerende goederen zijn, behoudens recht op schadevergoeding, verplicht te gedogen, dat een werk ten behoeve van de landsverdediging, waarvan zij de aanleg ingevolge de bepalingen van dit Hoofdstuk verplicht waren te gedogen, wordt weggeruimd.

2. Bij die opruiming zullen de onroerende goederen zoveel mogelijk in de vorige staat worden teruggebracht.

Artikel 11

1. Wanneer tot het maken van het plan van enig werk ten behoeve van de landsverdediging gravingen, opmetingen of het stellen van tekenen op iemands onroerend goed nodig geacht worden, moeten de rechthebbenden ten aanzien van dat goed dit, behoudens recht op schadevergoeding, gedogen mits hun dit tweemaal vier en twintig uur tevoren door Onze Minister schriftelijk is aangezegd.

2. Artikel 7 is ten aanzien van deze aanzegging van overeenkomstige toepassing.

Artikel 12

1. Ten behoeve van de aanleg, de instandhouding of het gebruik van werken ten behoeve van de landsverdediging hebben de daarmede belaste personen, behoudens verplichting tot schadevergoeding, te allen tijde toegang tot de percelen, waarvan de betreding noodzakelijk is.

2. In plaatsen, in het eerste lid bedoeld, die tevens woningen zijn of alleen door een woning toegankelijk zijn, treden de in dat lid bedoelde personen tegen de wil van de bewoner niet binnen dan op vertoon van een schriftelijke bijzondere last van de burgemeester of van de kantonrechter. Van dit binnentreden wordt door die personen proces-verbaal opgemaakt en afschrift van dit proces-verbaal wordt binnen tweemaal vier en twintig uur aan degene, wiens woning is binnen getreden, in afschrift medegedeeld.

Artikel 13

De aanleg, de instandhouding en het gebruik van werken ten behoeve van de landsverdediging en de andere handelingen en werkzaamheden, in dit Hoofdstuk bedoeld, moeten in diër voege worden uitgevoerd, dat in het gebruik van de onroerende goederen gerekend met de omstandigheden niet meer belemmering wordt gebracht dan redelijkerwijze noodzakelijk is.

Artikel 14

1. Tot het verkrijgen van schadevergoeding op grond van artikel 5, 6, 9, 10, 11 of 12 kunnen rechthebbenden binnen zes maanden na het ontstaan van de schade een met redenen omkleed verzoekschrift indienen bij Onze Minister.

2. Binnen zes maanden, nadat het verzoekschrift bij het betrokken Ministerie is ontvangen, doet onze Minister een voorstel tot vergoeding van de schade of bericht, dat er naar zijn oordeel geen termen voor schadevergoeding aanwezig zijn.

3. Is binnen de in het vorige lid bedoelde termijn geen voorstel of bericht door de rechthebbenden ontvangen of stemmen zij niet met dit voorstel of bericht in, dan kunnen zij de kantonrechter vragen de schadevergoeding vast te stellen.

4. Wanneer de schade uiteindelijk groter blijkt te zijn dan bij het vaststellen daarvan was te voorzien, kunnen rechthebbenden een verzoek om aanvullende vergoeding indienen. De voorgaande leden van dit artikel zijn daarbij van overeenkomstige toepassing.

Artikel 15

1. De bepalingen, voor burgerlijke twistgedingen geldende, zijn op de twistgedingen, in artikel 14, lid 3, bedoeld, van toepassing, voor zover daarvan in de volgende leden niet wordt afgeweken.

2. Alle rechtsvorderingen tot vergoeding van schade, in artikel 14, lid 3, bedoeld, staan ter kennisneming van de kantonrechter.

3. De vordering moet worden gedaan binnen drie maanden na het verstrijken van de in artikel 14, lid 2, genoemde termijn.

4. De vordering wordt aanhangig gemaakt door de indiening in tweevoud van een met redenen omkleed verzoekschrift. De griffier zendt een exemplaar van het verzoekschrift binnen een week na ontvangst aan Onze Minister. Onze Minister kan aan de rechter een verzoogschrift in tweevoud overleggen. De griffier zendt een exemplaar van het verzoogschrift onverwijld aan de verzoeker.

5. Indien, hetzij in het verzoekschrift, hetzij in het verzoogschrift, hetzij in enig geschrift, binnen één week na verzending van een exemplaar van het verzoogschrift aan de verzoeker, is verzocht de zaak mondeling te mogen toelichten of wel de rechter mondelinge toelichting nodig acht, worden de verzoeker en de door Onze Minister in diens verzoogschrift aangewezen persoon tot dat einde door de griffier opgeroepen.

6. De kosten komen ten laste van het Rijk, tenzij de rechter in de omstandigheden van het geding termen vindt om de kosten geheel of voor een deel te compenseren, behoudens dat de kosten geheel door de

verzoeker worden gedragen, indien hem niet meer wordt toegewezen dan door Onze Minister werd aangeboden.

Artikel 16

Indien overschrijding van de termijnen, vermeld in de artikelen 9, 14 en 15, de betrokkenen redelijkerwijze niet kan worden aangekend, wordt, indien het een verzoekschrift betreft, als bedoeld in artikel 14, ten aanzien van dat verzoekschrift en, indien het vorderingen betreft, als bedoeld in de artikelen 9 en 15, ten aanzien van die vorderingen, gehandeld als waren de termijnen niet overschreden.

HOOFDSTUK IV

Slotbepaling

Artikel 17

1. Deze wet kan worden aangehaald als „Belemmeringenwet Landsverdediging”.

2. Zij treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het *Staatsblad*, waarin zij is geplaatst, en vervalt drie jaren na die dag.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Oorlog,

De Minister van Marine,

De Minister van Justitie,

De Minister van Binnenlandse Zaken,

*De Minister van Onderwijs, Kunsten
en Wetenschappen,*

De Minister van Financiën,

*De Minister van Wederopbouw
een Volkshuisvesting,*

De Minister van Verkeer en Waterstaat,

De Minister van Economische Zaken,

*De Minister van Landbouw, Visserij
en Voedselvoorziening,*

De Minister van Sociale Zaken,

2143 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemene beschouwing

Zoals de Regering reeds op 4 Augustus 1950 heeft bekend gemaakt, is het naar haar oordeel in verband met de internationale situatie noodzakelijk de voorbereidingen tot het scheppen van een sluitend defensiesysteem binnen het raam van het Atlantisch Pact en het Pact van Brussel aanzienlijk te versnellen.

Dit brengt met zich mede, dat hier te lande op korte termijn belangrijke voorzieningen zullen moeten worden getroffen ten behoeve van de Koninklijke landmacht en de Koninklijke Marine. Deze voorzieningen zullen o.a. bestaan in het oprichten van gebouwen voor legering van troepen en opslag van materieel, in de aanleg — zij het op beperkte schaal — van permanente verdedigingswerken, in de aanleg van waterbouwkundige werken, bestemd voor inundatiën, en in de uitbreiding van bestaande en de aanleg van nieuwe vliegvelden.

De vele beperkende bepalingen, waaraan het oprichten van gebouwen en andere kunstwerken hier te lande gebonden is, en de in vele gevallen langdurige procedures, die nodig zijn om de vereiste vergunningen en ontheffingen te verkrijgen, maken het onmogelijk de vorenbedoelde voorzieningen in het tempo, dat thans door de internationale situatie wordt geboden, tot stand te brengen. Ook het feit, dat de procedure, nodig om aan rechthebbenden ten aanzien van onroerende goederen verplichtingen tot gedogen op te leggen in verband met de aanleg of instandhouding van openbare werken in die gevallen, waarin de belangen van de rechthebbenden redelijkerwijze onteigening niet vorderen, de procedure van de Belemmeringenwet Privaatrecht, vaak zeer langdurig kan zijn, is een belangrijke hinderpaal bij het op korte termijn treffen van de nodige voorzieningen.

Vertraging in het treffen van deze voorzieningen zou niet alleen de opbouw van onze eigen defensie vertragen en het ons onmogelijk maken volledig te profiteren van de steun, ons door onze bondgenoten verstrekt, maar zou ook tot gevolg hebben, dat wij in onze verplichtingen tegenover onze bondgenoten van het Atlantisch Pact en het Pact van Brussel te kort zouden schieten.

Het is derhalve naar het oordeel van ondergetekenden in de omstandigheden van het ogenblik noodzakelijk, dat enerzijds de mogelijkheid wordt geschapen om, indien zulks door de spoedeisende aard van de te treffen voorzieningen wordt vereist, af te wijken van die bepalingen van Koninklijke besluiten en verordeningen, welke aan het oprichten van gebouwen en andere kunstwerken belemmeringen in de weg leggen en om de, op grond van wetten, Koninklijke besluiten en verordeningen van deze strekking nodige, vergunningen op korte termijn te verkrijgen, en dat anderzijds de procedure, volgens welke aan rechthebbenden ten aanzien van onroerende goederen verplichtingen tot gedogen kunnen worden opgelegd, aanzienlijk wordt bekort.

Dit zal kunnen geschieden door, naast de Belemmeringenwet Verordeningen en de Belemmeringenwet Privaatrecht, van kracht te doen worden een wet, welke volgens een enigszins gelijksoortig systeem opheffing van de belemmeringen, welke, naar publiekrecht of naar privaatrecht, aan het oprichten, het instandhouden en het gebruik van werken ten behoeve van de landsverdediging in de weg staan, mogelijk maakt.

De ondergetekenden ontveinen zich niet, dat in een wet als hier bedoeld — wil zij aan haar doel beantwoorden — ingrijpende bevoegdheden aan de Regering zullen moeten worden verleend en dat zulks slechts gerechtvaardigd wordt door de huidige situatie en de daaruit voortvloeiende noodzaak de uitvoering van het bouw-